

SOTE-AMMATTILAISISTA ON PIDETTÄVÄ KIINNI

**Vasemmistoliiton 7 keinoa
sote-henkilöstön aseman
vahvistamiseksi ja työvoiman
saatavuuden turvaamiseksi**

Johdanto	3
1 Kortistosta töihin – työttömyyskriisiin on vastattava heti	3
2 Arvostus ei elätä – palkkaus ja työolot kuntoon	4
3 Aikuiskoulutustuki on palautettava	5
4 Lisää lääkäreitä julkiseen terveydenhuoltoon	5
5 Edistetään maahanmuuttajien työllistymistä	6
6 Parannetaan omaishoitajien asemaa	6
7 Työttömyysturvan ja asumistuen suojaosa on palautettava	7

Suomeen tarvitaan vuoteen 2035 mennessä arviolta 200 000 uutta sote-alan työntekijää, kun työntekijöitä eläköityy paljon ja väestö ikääntyy. Samaan aikaan oikeistohallitus heikentää kaikin tavoin sote-ammattilaisten asemaa ja ajaa heitä kasvavissa määrin työttömäksi tai pois alalta.

Holtittomalla leikkauspolitiikalla aiheutettu työttömyyskriisi uhkaa heikentää tulevaisuudessa entisestään välttämättömän työvoiman saatavuutta.

Sote-alan niin sanottu veto- ja pitovoima ei vahvistu korulauseilla, eikä uusilla työryhmillä.

Vasemmistoliitto vaatii konkreettisia lainsäädäntötoimia kriisiin vastaamiseksi ja parempaa työnantajapolitiikkaa hyvinvointialueille. Suomalaisen hyvinvointivaltion tulevaisuus riippuu siitä, onko sote-ammattilaisilla jatkossa elämiseen riittävä palkka, inhimilliset työolot ja oikeus koulutukseen.

1

KORTISTOSTA TÖIHIN – TYÖTTÖMYYSKRIISIIN ON VASTATTAVA HETI

Työttömyys sote-alalla on noussut vuodessa jopa 32 prosenttia ja alan koulutuksista valmistaudutaan yhä useammin suoraan kortistoon. Pelkästään lähihoitajia oli alkuvuodesta työttömänä yli 6 000 – 2 400 enemmän kuin vuotta aiemmin. Tämä on valtava takaisku alalle, jolla töitä on luvattu aina riittävän. Kasvava työttömyys uhkaa ajaa ammattilaisia pysyvästi pois sote-alalta. Samalla hoitohenkilöstön irtisanomiset ympäri Suomea ajavat välttämättömät peruspalvelut yhä syvempään kriisiin.

Vasemmistoliitto vaatii hallitusta välittömästi pidentämään hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvoitetta, jotta paniikinomainen

YT-aalto saadaan poikki. Hallituksen kaavailemat uudet 170 miljoonan euron leikkaukset sosiaalipalveluihin ja erikoissairaanhoidon on peruttava, sillä palveluiden rapautumisen lisäksi ne voisivat nostaa sote-alan työttömyyttä jälleen useilla tuhansilla henkilöillä.

Vanhuspalveluiden henkilöstömitoitus on korotettava 0,7:n ja perusterveydenhuollon hoitotakuu kiristettävä 7 päivään. Yksityisen sairaanhoidon Kela-korvauksiin tehtävät jopa 545 miljoonan euron korotukset on ohjattava hyvinvointialueiden rahoitukseen, jotta ne voivat palkata lisää sote-ammattilaisia.

2

ARVOSTUS EI ELÄTÄ – PALKKAUS JA TYÖOLOJEN KUNTOON

Orpon hallitus on tehnyt itsestään työmarkkinaosapuolen, joka on ryhtynyt aktiivisesti heikentämään sote- ja kunta-alan työntekijöiden asemaa ja neuvotteluvoimaa. Hallituksen säätämä niin sanottu vientivetoinen palkkamalli uhkaa pudottaa sote-ammattilaiset ikuisen palkkakuoppaan, kun työriitojen sovittelija ei voi enää esittää vientialoja korkeampia palkankorotuksia sote-alalle. Tämä, yhdistettynä muihin työntekijöihin asemaan ja toimeentuloon kohdistuviin heikennyksiin, uhkaa ajaa ammattilaiset pois sote-alalta.

Vasemmistoliitto ei hyväksy palkkakuoppamallia ja vaatii hallitusta edistämään palkkatasa-arvoa. Valtakunnansovittelijan tehtäviin on kirjattava nykyistä vahvemmin palkkatasa-arvon edistäminen, jotta vuonna 2022 sovittu sote- ja kunta-alan palkkaohjelma voitaisiin toistaa. Hyvinvointialueiden ja Helsingin on mahdollisuuksien mukaan toteutettava myös omia alueellisia palkkaohjelmia sote-työntekijöiden palkkauksen parantamiseksi.

Sote-alan työoloja on parannettava systemaattisesti huolehtimalla muun muassa riittävästä henkilöstömitoituksista. Sekä vanhustaluiden että lastensuojelun henkilöstömitoituksia on kiristettävä, eikä etenkin heikennettävä entisestään Orpon hallituksen kaavailemalla tavalla.

Sote-työntekijöille on annettava työpaikoilla lisää valtaa, vaikutusmahdollisuuksia omaan työhön ja esimerkiksi työvuorosunnitteluun. Hyvinvointialueiden tulee toteuttaa yhteistyössä henkilöstön edustajien kanssa työhyvinvointiin sekä työntekijöiden veto- ja pitovoimaan liittyvät toimintasuunnitelmat.

Työntekijöiden lakko-oikeutta ei pidä rajoittaa ja siihen tehty heikennykset on peruttava. Suojelutyön pelisäännöistä on sovittava muiden pohjoismaiden tapaan työmarkkinajärjestöjen välillä, ei lakiteitse sanelemalla.

3

AIKUISKOULUTUSTUKI ON PALAUTETTAVA

Sote-alan pidemmän aikavälin työvoimapulan ratkaisemiseksi alan koulutusmääriä tulisi pystyä lisäämään, mutta hallitus on sen sijaan vaikeuttamassa etenkin aikuisten kouluttautumista lakkauttamalla aikuiskoulutustuen ja leikkaamalla ammatillisesta koulutuksesta 120 miljoonaa euroa. Myös uusia leikkauksia ammatilliseen koulutukseen valmistellaan.

Aikuiskoulutustuen kautta sote-alalle on opiskellut vuosittain jopa 10 000 ihmistä, ja etenkin kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat ovat pelänneet lakkauttamisen pahentavan työvoimapulaa kriittisellä tavalla.

Vasemmistoliitto on luvannut, että kun se on seuraavan kerran hallituksessa, se palauttaa aikuiskoulutustuen.

4

LISÄÄ LÄÄKÄREITÄ JULKISEEN TERVEYDENHUOLTOON

Nykyistä suurempi osa lääkäreistä tulisi saada työskentelemään julkisella sektorilla. Tätä varten tulisi valmistella yhteistyössä alan toimijoiden kanssa toimenpideohjelma, jonka yhteydessä selvitettäisiin muun muassa valmistumisen jälkeistä määräaikaista työskentelyvelvoitetta julkisella sektorilla.

Julkisen sektorin veto- ja pitovoimaa voidaan vahvistaa mm. omalääkärimallia, ammatinharjoittajamallia ja työoloja kehittämällä. Kalliin vuokratyövoiman käyttöä on rajoitettava kansallisella sääntelyllä, ja virkalääkäreiden työpanosta täydentämään tulee mahdollistaa ammatinharjoittajana toimiminen julkisessa terveydenhuollossa. Samalla, kun lääkäreiden koulutusmääriä edelleen lisätään, on huolehdittava koulutuksen riittävästä laadusta ja resursseista.

5

EDISTETÄÄN MAAHANMUUTTAJIEN TYÖLLISTYMISTÄ

Suomen väestörakenteella maahanmuuton lisääminen on välttämätöntä, mikäli haluamme turvata palvelut ja ihmisarvoisen vanhuuden ikääntyvälle väestöllemme.

Maahanmuuttajien työllisyys nousi edellisen hallituskauden aikana nopeasti, mutta työtä maahanmuuttajien työmarkkina-aseman parantamiseksi riittää edelleen. Valitettavasti nykyinen hallitus toimii täysin päinvastoin, kun se pyrkii moni eri tavoin karkottamaan ulkomaalaiset työntekijät pois Suomesta ja leikkaa kotoutumisesta.

Hallituksen ajamat maahanmuuttopolitiikan kiristykset on peruttava. Turvapaikanhakijoille ja kansainvälistä suojelua saaville on turvattava nopea ja katkeamaton työnteko-oikeus.

Työperäiset oleskeluluvat tulisi käsitellä korkeintaan kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä.

Suomessa asuu valtava määrä muualla tutkinnon suorittaneita henkilöitä, jotka eivät voi hyödyntää omaa osaamistaan suomalaisilla työmarkkinoilla. Opetushallituksen ja Valviran resursseja tulee lisätä EU- ja ETA-alueen ulkopuolella suoritettujen tutkintojen hyväksilukemiseen ja tunnistamiseen. On myös luotava selkeät osaamisen täydentämisen koulutuskokonaisuudet yhdessä korkeakoulujen kanssa. Kielikoulutuksen pitää olla laadukasta ja nopeasti saavutettavissa kaikille maahan muuttaneille, mutta erityisesti sote-alalla, jossa riittävä kielitaito on välttämätön edellytys.

6

PARANNETAAN OMAISHOITAJIEN ASEMAA

Ilman omaishoitoa Suomi olisi nykyistäkin syvemmissä hoivakriisissä. Omaishoitajat tekevät äärimmäisen tärkeää työtä omien läheistensä eteen, ja sote-järjestelmän kestävyys on täysin riippuvainen heidän työpanoksestaan. Hyvinvointialueiden heikon taloustilanteen ja uusien soteleikkauksien myötä omaishoitajien asemaa on kuitenkin heikennetty useilla alueilla.

Omaishoitajien jaksamisen turvaamiseksi hyvinvointialueiden pitää

panostaa omais- ja perhehoitoa tukeviin laadukkaisiin palveluihin. Monipuolisia sijaishoitajärjestelyjä tarjoamalla voidaan kannustaa omaishoitajia pitämään heille kuuluvia vapaita ja tukea heidän jaksamistaan. Hyvinvointialueiden budjettirajoitteet eivät saa rajoittaa omaishoitajille järjestettävää tukea, vaan tukea on annettava aina tarvittaessa.

Omaishoidon tuen tasoa tulee nostaa, ja tuen myöntämiskriteerit ja palkkioiden tasot tulee yhdenmukaistaa.

7

TYÖTTÖMYYSTURVAN JA ASUMISTUEN SUOJAOSA ON PALAUTETTAVA

Hallitus on romuttanut etenkin kasvu-keskuksissa monien matalapalkkaisten sote-työntekijöiden toimeentuloa leikkaamalla rajusti yleistä asumistukea.

Korkeiden asumiskustannuksien kunnissa asumistuki on välttämätön lisä toimeentuloon myös monille kokoaikaisesti työskenteleville sote-ammattilaisille. Yleisen asumistuen leikkaukset tulisi kauttaaltaan perua, sillä ne ovat kääntäneet jo asunnottomuuden ja hädät kasvuun ja ajaneet monia työssäkäyviä ihmisiä asunnottomuuspalveluiden piiriin. Erityisesti asumistuen työtulovähennys eli suojaosa on palautettava ensitilassa.

Myös hallituksen tekemät rajut työttömyysturvavaleikkaukset jättävät irtisanotut tai työttömäksi valmistuvat sote-ammattilaiset taloudelliseen

ahdinkoon. Erityisen haitallinen ja järjetön päätös on ollut poistaa työttömyysturvan suojaosa, joka on parantanut osa-aikaisen ja lyhytkestoisen työn kannustavuutta. Esimerkiksi vammaisten henkilökohtaisessa avussa työskentelee paljon osa-aikaisia työntekijöitä, joiden työn tekemisen kannusteet on romutettu suojaosat poistamalla. Samoin suojaosien poisto vaikeuttaa työttömäksi jääneiden ammattilaisten edellytyksiä ottaa vastaan pätkätöitä tai yksittäisiä työkeikkoja.

Vasemmistoliitto on luvannut, että suojaosien palauttaminen aloitetaan, kun puolue on seuraavan kerran hallitusvastuussa. Vasemmistoliiton tavoitteena on korottaa sekä työttömyysturvan suojaosa että yleisen asumistuen työtulovähennys 500 euroon kuukaudessa.